

Meewerken aan juridische ontwikkelingshulp

‘Ik neem mijn dossiers vaak gewoon mee’

Nuttig en leuk voor de advocaat zelf, en ook goed voor zijn of haar kantoor: een tijdje werken aan een project in het buitenland als juridisch adviseur voor regeringen of juridische beroepsgroepen. ‘Praktijkervaring wordt hoog aangeslagen.’

Lucien Wopereis

Kees Kouwenaar

Hoe de sharia-wetgeving in Jemen te verenigen met de seculiere wetgeving van dat land? Welke aanpassingen zijn nodig in de wetgeving van de kandidaat-lidstaten van de EU, en kan onze eigen wetgeving daarbij als voorbeeld dienen? Kan een voormalig Oostblokland wat leren van de wijze waarop wij onze natuurparken beschermen, zodat de daar nog vrij rondlopende przewalskipaarden kans van overleven hebben?

Directeur Kees Kouwenaar van het Centre for International Legal Cooperation (CILC) is op zoek naar advocaten die bovenstaande vragen met een team van deskundigen en betrokkenen van een antwoord willen voorzien. ‘Wij hebben per definitie tekort aan experts. We hebben heel wat mensen in onze kaartenbakken, maar daar kunnen er altijd meer bij. Natuurlijk: niet elk project leent zich voor input vanuit de advocatuur. Soms hebben we juist rechters nodig, of wetgevingsjuristen. Maar over het algemeen wordt in de landen waarmee wij werken juist praktijkervaring hoog aangeslagen. En advocaten beschikken daarover meestal in ruime mate.’

Het gaat om ‘meedenkers’, benadrukt Kouwenaar. ‘In onze projecten hebben we eigenlijk het meest behoefte aan mensen die een iets bredere kijk hebben dan alleen hun specifieke specialisme. Het gaat om meedenkers, niet om receptenuitschrijvers. Dit gezegd hebbende, zien we relatief vaak emplooi voor mensen met ervaring in vennootschapsrecht, faillissementsrecht (advocaten die ook als curator optreden) en advo-

caten met ervaring in bestuursrecht.’

Het CILC (net als het Asser Instituut of het Nederlands Helsinki Comité, internetadressen staan aan het eind vermeld) is in wezen een hoog gespecialiseerd uitzendbureau voor juridisch geschoold personeel. Het benodigde geld komt van internationale instanties, de ‘uitzendkrachten’ worden ingezet in exotische oorden als Moldavië, Jemen, Oekraïne of Oezbekistan. Of dichter bij huis: Hongarije, Polen, Tsjechië. Deskundigen worden ingeschreven en belanden in een kaartenbak. Op het kaartje staan uiteraard juridische expertise en talenkennis vermeld. Dient er zich een project aan, dan zoekt het bureau van het CILC daar de juiste deskundigen bij.

De deskundigen zitten overigens gedurende de projecten niet de hele tijd in het buitenland. Veel werk (bijvoorbeeld commentaar op conceptteksten) wordt thuis verricht. Meestal worden ze wel geacht bij plenaire sessies aanwezig te zijn.

Ook niet onbelangrijk: de dagvergoeding bedraagt, afhankelijk van de financier van het project, 400 à 500 euro per dag. ‘Voor sommige advocaten een fooi. Maar voor het geld moet je dit natuurlijk niet doen. Het is voor veel deelnemers aan de projecten een investering in hun arbeidssatisfactie. Die komen soms echt met pretoogjes terug uit het buitenland. En dan is er het rendement, ik geef toe dat dit meer twijfelachtig is, voor het kantoor waar ze werken. Die willen zich steeds vaker profileren op corporate gover-

Christel Grundmann

nance. Onze projecten bieden ze daar de gelegenheid toe,' zegt Kouwenaar.

Hij wijst er op dat niet elk project lukt. 'Sommige deelnemers raken dan ook ongeduldig of gefrustreerd. Je moet sowieso bedenken dat je veelal een kleine bijdrage levert aan een gigantisch probleem.'

TE HOGE EISEN

Dat laatste kan Christel Grundmann van Nauta Dutilh, tevens bijzonder hoogleraar effectenrecht aan de Universiteit van Tilburg, bevestigen. 'Ik ben jarenlang lang bezig geweest met een project dat tot doel

had effectenwetgeving in de GOS-landen in te voeren. Na de afsluitende sessie in Sint Petersburg dacht ik: gezien de hoeveel tijd, geld en moeite die hier in zit, vind ik het een mager resultaat. Anderen betrokkenen hebben me toen gezegd: je stelt te hoge eisen. Er ligt een gemeenschappelijk stuk, dat is al heel wat.'

Ze maakt een vergelijking met wetgeving binnen de Europese Unie. 'EU-Richtlijnen zitten vaak vol politieke compromissen en blinken meestal ook niet uit in juridische helderheid. Je moet je realiseren dat onze eigen wetgeving vaak ook een lappendeken

is, onder andere als gevolg van symptoombestrijding. Je moet er dus niet raar van opkijken dat elders hetzelfde gebeurt. Wat later kon ik dan ook met meer voldoening op het project terugkijken.'

Grundmann studeerde culturele antropologie en rechten. Voor haar was de mogelijkheid om aan buitenlandse projecten te werken dan ook een buitenkans. 'Ik heb het project in de GOS-landen in eerste instantie vooral aanschouwd met mijn antropologische bril op. Wat later begon me de juridische problematiek ook erg te boeien. Je moet je voorstellen: je zit daar aan tafel met zeer gezaghebbende juristen, die je een voor ons min of meer vanzelfsprekend concept als bijvoorbeeld eigendom moet uitleggen. Of je discussieerde over de vraag: wat is een aandeel? Is het een vermogensrecht of een zaak? Hoe werkt de beurs? Dat goed uitleggen is, met een tolk aan je zijde, niet eenvoudig en zeer vermoeiend.'

Ze stelt met klem dat je ver weg moet blijven van paternalisme of ethnocentrisme. 'Ik herinner me een stel Amerikanen die in de Oekraïne tijdens een sessie opmerkten: de *Securities Act* van ons is zo vertaald. Dat heeft de aanwezigen enorm gestoken. Zo kun je niet te werk gaan. Je moet ze voorhouden hoe wij het hier geregeld hebben, en hoe ze van onze fouten kunnen leren. Je kunt niet simpelweg een wet vertalen en zeggen: hier moet je het mee doen. Dan krijg je een wet zonder draagvlak, een *fremdkörper*.'

Volgens Grundmann (zelf overigens geen advocate, maar wel al geruime tijd betrokken bij het kennismanagement bij Nauta) kunnen advocaten omgekeerd ook veel leren van de landen waar ze als adviseur werken. 'Wij hebben sinds enige tijd mediation ontdekt. Het is een hype, terwijl mediation in veel culturen de enige wijze van geschiloplossing was of nog is. Er is met andere woorden geen reden voor superioriteitsgevoelens.'

Afgezien van het juridische werk, was er tijdens de plenaire bijeenkomsten ook tijd voor andere dingen. Want de GOS-landen waren afwisselend gastheer, en die wilden dan laten zien hoe mooi hun land is. Niet alleen aan westerlingen, maar ook vooral aan elkaar. Grundmann herinnert zich een uitstapje naar de beurs van Tasjkent die slechts bestond uit één geautomatiseerd handels scherm. En vanzelfsprekend kwam ook de

wodkafles bij verschillende gelegenheden op tafel. Het kwam haar op een berisping te staan toen ze eens een rondje smokkelde: 'Op water toasten wij hier niet.'

VERTALING NBW

Advocaat Maxim Ferschtman van Böhler Franken Koppe De Feijter Advocaten zou zich waarschijnlijk niet aan overtreding van die laatste regel bezondigd hebben. Hij is zelf van Russische afkomst, en kwam op zijn tiende naar Nederland. Om die reden kwam hij al tijdens zijn studie rechten aan de Universiteit Leiden in aanraking met juridische advisering in het buitenland. 'Begin jaren negentig werd het Nieuw Burgerlijk Wetboek met onder meer subsidie van het ministerie van Justitie vertaald in het Russisch. Mijn hoogleraar Oost-Europees recht Feldbrugge vroeg mij, gezien mijn achtergrond en talenkennis, om dit onder zijn redactie te doen.'

Na zijn studie vertrok Ferschtman, na aanvankelijk een tijdje bij de Universiteit Leiden als onderzoeker Russisch Recht te hebben gewerkt, voor een periode van drieënhalve jaar naar de Raad van Europa in Straatsburg. Anderhalf jaar daarvan werkte bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Terug in Nederland werd hij advocaat. Sindsdien heeft hij meegewerkt aan projecten in Rusland, Armenië, en in Nederland georganiseerde EVRM-projecten voor rechters en advocaten uit Hongarije, Tsjechië, Roemenië en Bulgarije. 'Volgende week vertrek ik voor het Nederlands Helsinki Comité naar Georgië. Dat land is enkele jaren geleden partij geworden bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ze hebben daar nog niet veel ervaring met het opstellen van EVRM-klachten en aanverwante zaken, zoals bijvoorbeeld de eisen ten aanzien van het op het juiste wijze uitputten van nationale rechtsmiddelen. Dus gaan we het hele traject van de aanloop van een klacht tot en met de zitting bij het hof behandelen.'

Zijn gehoor bestaat in Georgië uit advocaten. Zijn leeftijd (en ook jeugdige uiterlijk) speelt nauwelijks een rol. 'Ik zie ze soms wel denken: wat komt dat broekje hier doen?'

Maxim Ferschtman

Wat komt hij ons vertellen? Maar dat is meestal snel voorbij. Je moet elkaar met wederzijds respect bejegenen. Niet zoals de Amerikanen, die vaak zoiets uitstralen van: *we beat the commies and we are going to tell them how to do things*. Samen vallen en opstaan, de dialoog aangaan, daar gaat het om. Natuurlijk scheelt het enorm dat ik de taal spreek.'

Ferschtman doet zijn buitenlandse werk met instemming van zijn kantoor. 'Wij profileren ons op mensenrechten en het internationale (straf)recht, zoals onlangs nog met de

door het Europese Hof gehonoreerde klacht inzake Kobus L. Ik krijg dus voor mijn buitenlandse werk gewoon doorbetaald. Overigens is de dagvergoeding voor dit soort zaken best redelijk, zeker als je in aanmerking neemt dat je ernaast ook best nog aan andere dingen kunt werken. Ik neem mijn dossiers vaak gewoon mee.'

Voor meer informatie zie onder andere:
www.cilc.nl
www.asser.nl
www.nhc.nl